

OSVRT NA PRIJEVOD NOVOG ZAVJETA (III)*

Gracijan Raspudić

NOVI ZAVJET s grčkog izvornika preveli

Bonaventura Duda i Jerko Fućak,
Kršćanska sadašnjost Zagreb, 1973.

10. Nedosljednosti (formalne)

U **DF** mnoge su riječi pisane velikim početnim slovima. To bi se teško dalo opravdati pravopisnim propisima. Lako je ustanoviti, da u pisanju velikih početnih slova u **DF** prijevodu nema određenih pravila -ni gramatičkih ni »na-božnih« razloga- već jednom se piše ovako, jednom onako.

Primjeri:

Rim 8,27: »A **Onaj** koji proniče srca...«; Rim 8,11: »Ako li Duh **Onoga** koji uskrisi Isusa od mrtvih prebiva u vama, **Onaj** koji...«; Rim 7,4: »... da pripadnete drugomu, **Onomu** koji je od mrtvih uskrišen...«; Iv 3, 36: »... ne da vršim svoju volju, nego volju **onoga** koji me posla...«; Iv 6, 46: »... ne da bi **tho** vidio Oca, doli **onaj** koji je kod Boga; **on** je vidio Oca«; 2 Kor 4, 14: »Tà znamo: **onaj** koji je uskrisio Gospodina Isusa...«

Dj 5,30. glasi u **DF**: »Bog otaca naših uskrisi Isusa, koga vi smakoste, **objektivši ga na stup**.« Podcrtane riječi glase u grčkome: **kremasantes epi ksylu**. Dj 13, 29. glasi u **DF**: »Pošto pak izvršiš što je o njemu napisano, **skinuše ga sa stupa — kathelantes apo tu ksylu**.« Prijevod ovog retka nije posve točan. Trebalo je prevesti: »Pošto pak izvršiš **SVE**, što je o njemu napisano... **panta** ta peri autu gegrammena.« Naglasak je na **panta**, a baš je to ispušteno u **DF**.

Ksylon u vezi s križem dolazi samo pet puta u Novome Zavjetu: Dj 5, 30; 10, 39; 13, 29; Gal 3, 13 i 1 Pet 2,24. Vulgata uvijek tu riječ prevodi sa **lignum**. **DF** ima uvijek **stup**, osim u 1 Pet 2,24, gdje ima **drvo**. Dosadašnji hrvatski prijevodi nisu upotrebljavali riječ **stup**. Mjesto nje rabili su: **križ, drvo križa, drvo**. Tako, Zagoda prevodi Dj 13, 29: »I kad su sve svršili, što je pisano za njega, skinu ga s križa i polože u grob.« Držim, da bi bilo bolje, da **DF** nije uveo novoga termina u prijevodu. Historijski rečeno, nema nikakve sumnje, da je Isus bio raspet na križ, na drvo križa, na drveni križ. W. Bauer u svome riječniku kaže: »**kremasai epi ksylu** ans Kreuz haengen... **kathelein apo tu ksylu** vom Kreuze abnehmen.« **DF** prevodi 1 Pet 2, 24: »on koji u tijelu svom **grijehe naše ponese na drvo** — tas amartias hemon autos anenken **epe to ksylon**.« Tako je trebalo, držim, i na drugim mjestima prevesti **ksylon**, a **stup** ostaviti u miru.

2 Tim 4, 1: »Zaklinjem te **Pojavkom** njegovim i **kraljevstvom** njegovim...« Zašto **pojavkom** pisati velikim početnim slovom, a **kraljevstvom** malim? Na tome se području susreće prevelik raskorak između pojedinih knjiga; recimo:

* Prvi dio ovog osvrta objavljen je u prvom ovogodišnjem broju SB (1—1977.), str. 80—88. Tu se nalazi i tumač kratica (str. 80—81, bilj. 2). Drugi dio je objavljen u drugom ovogodišnjem broju SB (2—1977.), str. 173—182. S ovim trećim nastavkom završava ovaj osvrt G. Raspudića.

između poslanice Rimljanina i Ivanova Evanđelja. A još veći između teksta prijevoda i raznih razjašnjenja u »Dodatku« prijevodu; dobiva se dojam, da su ih pisale različite osobe. Ujednačenost bi se mogla postići malim trudom i naporom. Zbilja je neshvatljivo, da se riječ **slava** u istome retku jednom piše velikim, a jednom malim početnim slovom. U poslanici Kološanima 1, 27. čitamo: »Njima Bog htjede obznanimi kako li je Slavom bogato to Otajstvo među poganima: to jest Krist u vama nada slave. »Ili recimo izrazi: »spoznajom volje Njegove« i »po sili Slave njegove« (usp. Kol 1, 9. 11). Ovdje navodimo Isusove riječi prema Mk i Mt. Mk 1, 14: »Ispunilo se je vrijeme i približilo Kraljevstvo Božje.« Mt 4, 17. glasi: »Obratite se! Ta (neizbježno **ta**) približilo se kraljevstvo nebesko.« Gal 1, 22: »... osobno bijah nepoznat Kristovim crkvama u Judeji...«; Rim 16, 1: »... poslužitelju Crkve u Kenhrej...«

Manjci ove vrste mogli su se lako izbjeći. Ali su ostali i u četvrtome izdanju isti kao i u prvome, nepromijenjeni. Nisu ni sve tiskarske pogreške ispravljene. U Iv 12, 34. stoji **Tok** mjesto **Tko**, ali **Tok** je ostao i četvrtome izdanju. I u četvrtome izdanju čitamo u Evanđelju po Luki 71 poglavlje mjesto 17.

Malo smo prije spomenuli riječ **pojavak**, ali opet joj se vraćamo. U »Tumaču naziva i imena«, str. 595, stoji: »Pojavak u ovom prijevodu stoji za grčku riječ **epifaneia** kojom se Isusov Dolazak uspoređuje sa svečanim i iznenadnim kraljevim ulaskom u (osvojeni) grad: 2 Sol 1, 10; 1 Tim 6, 14; 2 Tim 4, 1; Tit 2, 13.« Dosadašnji hrvatski prijevodi Novoga Zavjeta nisu upotrebljavali riječ **pojavak**. Riječ barem katkada znači isto što i dolazak Kristov na koncu svijeta. W. Bauer piše u svome rječniku: »2 Th 3. 2 ist eine Plerophorie, da beide Woerter denselben technischen Sinn haben«. Katkada nadodaje nešto novo riječi **parusia**, ali to **novo** bolje se izriče **sjajem** ili **blijeskom** negoli neuobičajenom riječi **pojavak**. Nadalje, kad već imamo hrvatsku riječ **Bogojavljanje** i kada **DF** upotrebljava riječ **objavljenje** za grčki termin **apokalypsis** (otkrivenje) zar ne bi bilo više u duhu hrvatskoga jezika reći **pojavljenje** nego **pojavak**, da o **pojavi** i ne govorimo? **DF** prevodi 2 Sol 2, 8: »Njega (bezakonika) će Gospodin Isus pogubiti dahom usta svojih i uništiti **pojavkom** Dolaska svoga.« Da su naši prevoditelji rekli **pojavom** mjesto **pojavkom**, držim, da bi govorili razumljivijim jezikom. Tom mjesto prevodi **S1**: »... koga će Gospodin Isus ubiti dahom svojih usta i uništiti sjajem svog dolaska.« Vulgata ima: »**illustratione**«, ili prema nekim kodeksima: »**illuminatione**«.

DF piše ovako slijedeća biblijska imena: Bileam, Jiftah, Gideon, Jišaj. Biblija, izdanje Stvarnosti, Zagreb, 1968. piše navedena imena: Balaam, Jefte, Gedeon, Jesej. Oboje, Biblija i **DF**, piše samo Mojsije. Koji pišu: Jiftah, Bileam, kada bi bili dosljedniji, morali bi pisati i **Moše**.

DF prevodi Lk 10, 33: »Neki **Samaritanac**, putujući dođe do njega...«, na str. 598 stoji: »**SAMARIJANCI** = stanovnici Samarije«. Samo par redaka niže čitamo: »Pogotovo zato što su sebi **Samarijci** podigli...« Prema najnovijim hrvatskim pravopisima — **HP** i **HP-44** — ne kaže se ni Samarijac ni Samaritanac, već samo i jedino Samaritanac. Već u navedenom članku u listu **Crkva u svijetu** napisao sam na str. 220: »Novi Zavjet Samariju zove **Samareia**, a njezine stanovnike **samarites-samaritai**. Ta je zemlja poznata po cijelome svijetu, zahvaljujući Milosrdnom Samaritanu iz Lukina Evanđelja... Radi Dobrog ili Milosrdnog Samaritanca, držim, da bi trebalo prevesti **Samarites** sa **Samaritanac**«. Riječ je u hrvatski jezik došla preko latinskoga. Nije ona jedina, koja nam je došla tim putem; ima ih sva sila.

Još nešto. Svi hrvatski prijevodi iz ovoga stoljeća Isusa nazivaju **Janjetom**, samo ga **DF** zove **Jaganjac**. Otk 6, 9. glasi u **DF**: »Kad Jaganjac otvori peti pečat, vidjeh pod žrtvenikom duše zaklanih zbog riječi Božje...«, a u **S1**: »A kad Janje otvori peti pečat, opazim pred žrtvenikom duže zaklanih zbog riječi Božje.« **DF** objašnjuje, zašto radije upotrebljava **Jaganjac** nego **Janje**. Piše na str. 588: »**JAGANJAC BOŽJI** je Isusov naslov. Slika je nadahnutu pjesmom o Sluzi Jah-

vinu, Iz 53, a podsjeća na vazmeno janje kojim se slavila Pasha te na okajno janje: Izl 12, Lev 14. Slika označuje Kristovo otkupiteljsko poslanje i njegovu žrtvenu smrt i pobjedu na križu... « Sve, što je tu rečeno o **Jaganjcu**, moglo bi se mirne duše reći i o Janjetu. Ivo Bužančić u knjizi: **Sveta Misa. Prijevod, kritika-tumačenje Reda mise**, Muenchen-Zagreb, 1972. piše na str. 106: »'Jaganjac' je zastarjela riječ, a nju je nadomjestila nova **Janje**, koju upotrebljava naš narod. Janje nam je bilo i drago, a tim izrazom dragosti znamo i tepati... Zašto onda mjesto **Jaganjac** ne bi bio **Janjac**?... Naš svijet kaže: 'Uteklo mi janje i janjac i janjci', a nikada jaganjci. Zato smo i mi s našim Božjim narodom za **Janje**.« Ne znam, koliko Bužančić ima pravo, ali i ja sam **Janje**.

Novu smo zapovijed do sada izražavali: »Ljubite **jedan drugoga**; kao što sam ja vas ljubio, tako i vi ljubite **jedan drugoga**« (Šarić). **DF** prevodi: »Ljubite **jedni druge**; kao što sam ja vas ljubio, tako i vi ljubite **jedni druge**.« Ne varam li se, **DF** uvijek prevodi riječ **allelui**, koja je vrlo česta u Novome Zavjetu, sa **jedni druge**. **Časoslov**, koji slijedi **DF** prijevod, donosi novu zapovijed u uobičajenoj formi (usp. **Časoslov**, str. 258).

11. Par stvarčica

Ovdje upozoravamo na nekoliko sitnica, kojih ne bi smjelo biti u dobru prijevodu Novoga Zavjeta.

Mt 25, 9: »Pođite radije k prodavačima i kupite **si**.« **D** ima: »... kupite sebi.«

Rim 12, 16: »Ne umišljajte **si** da ste mudri.« Sve da gramatika trpi **si** — neke novije dopuštaju upotrebu **si** — ovdje je suvišan.

2 Kor 5, 21: »Njega, koji ne **okus** grijeha, Bog za nas učini grijehom.« Zagoda prevodi: »Njega, koji nije **poznavao** grijeha, Bog...« Izraz »ne okusi grijeha« izgleda tražen i promašen.⁽¹⁾ U hrvatskome jeziku već stoljećima — jednako i u grčkom i mnogim zapadnim jezicima — govori se (ne) **poznavati** grijeh. Zašto uvoditi novi način izražavanja, gori od prvoga? Čita li tko tekst u originalu, pitat će, otkad **ginosko** znači **okusiti**? Novi Zavjet ima posebnu riječ za glagol **okusiti** (Heb 6, 4.).

U Lk 7, 12 čitamo: »Pratilo **ju** mnogo naroda iz grada.«

Lk 8, 14: »... i ne **dorode** roda.« Prije smo rekli i ne **rode** roda. To je bilo jasno, zar ne? Sada nam nude oblik, slabo poznat narodu, nedostatan za izricanje misli. Kada bi netko pitao ženu: »Jesi li dorodila rod?« Vjerojatno bi ona samo užela ramenima.

Dokazati da je jedan način izražavanja bolji, odnosno gori, od drugoga, često nije laka stvar. Tu je katkada odlučniji osjećaj nego gramatički propisi. Osjećaj je krhka stvar, ali važna u ocjeni stila i jezika

Često **DF** istoj izvornoj riječi daje (nerazložno i neopravdano) dvostruko i trostruko značenje. Riječ **eleos** dolazi u »Magnificat« dva puta. Oba je puta prevedena sa »**dobrota**«, iako joj je pravo i osnovno značenje **milost, milosrđe**. U Lk 1, 50. stoji: »... **dobrota** je njegova nad onima što se njega boje«, a u Lk 1, 55. čitamo: »... spomenuti se dobrote svoje.« U istome poglavlju sretamo još dva puta riječ **eleos**, opet prevedenu riječju **dobrota**. Zagoda na svim mjestima ima **milosrđe**. Držim, da je **milosrđe** više u duhu hrvatske prijevodne tradicije. Osim toga, Novi Zavjet poznaje riječ **dobrota (agathosyne)**. Tako, Gal 5, 22. **DF** prevodi: »Plod je Duha: ljubav... **dobrota**.«⁽²⁾ Bilo bi bolje, mislim, da se ostalo pri uobičajenom načinu prevođenja, kako je i **D** prevodio sa **milosrđe**.

Isto tako, trebalo je u poslanici Titu 2, 11. prevesti grčku riječ **haris** riječju **milost**, a ne rječju **ljubav**, kako čini **DF**: »Pojavila se, doista, **ljubav** Božja.«

1. NAB prevodi: »... who did not know the sin.« Ek ima: »Celui qui n' avait pas connu le péché.«

2. NAB ima na svim mjestima **mercy**, a Vulgata **miser cordia**.

Istina, ljubav dominira Novim Zavjetom, ali ne lišava ostale kreposti građanskih prava u njemu.⁽³⁾

DF vrlo često — mnogo češće negoli drugi suvremeni hrvatski pisci — zapostavlja pridjev ili zamjenicu imenici, kada stoje u atributivnom položaju. To treba pripisati djelomično staroj, ali još uvijek pomalo živoj hrvatskoj tradiciji nastaloj pod utjecajem latinskog jezika, djelomično osobnom ukusu prevoditelja. Ja sam pomno čitao prijevod, nastojeći ustanoviti ili pronaći neka pravila, kojih bi se pri tome držali naši prevoditelji. Uzalud! Sve, što sam ustanovio, jest, da tu nema nikakvih pravila. Samo nekoliko primjera:

Mt 12, 1: »Učenici njegovi ogladnješe te počeše trgati klasje i jesti.« Mk 3, 23: »Njegovi učenici počeše putem trgati klasje.«

Otk 18. 18: »... zapomažu: 'Koji li je grad sličan gradu ovom velikom?'« Zagoda kaže: »... i vikahu: koji je (bio) jednak ovom velikomu gradu.« Šarić piše: »... i vikahu: Tko je bio kao ovaj veliki grad?«⁽⁴⁾.

12. Kriv prijevod

Usprkos velikom napretku suvremene novozavjetne prijevodne znanosti u zapadnome svijetu — pa i kod nas — u **DF** ima priličan broj krivo prevedenih mjesta. Mjesto da se upuštamo u nagađanje, kako je došlo do krivoga prijevoda — to bi nas odvelo predaleko — navest ćemo samo nekoliko primjera iz **DF** u potvrdu ovoj tezi.

Mt 6, 22: »Ako ti je, dakle, oko bistro, cijelo će ti tijelo biti svijetlo. Ako ti je, naprotiv, oko nevaljalo, cijelo će ti tijelo biti tamno.« Mjesto »bistro« i »nevaljalo« trebalo je prevesti sa **zdravo** i **bolesno**, kako je preveo Zagoda i ostali hrvatski prijevođi. U izvorniku je antiteza između jednog i drugog oka, a **nevaljalu** nije antiteza **bistro**.⁽⁵⁾

2 Kor 1, 23: »U Korint nisam došao zato da vas poštedit. Ne, jer nismo gospodari vaše vjere, nego sudionici vaše radosti.« Posljednja rečenica nije jasna. Na što se odnosi **ne**, što li niječe?⁽⁶⁾

2 Kor 3,3: »Vi ste, očito, pismo Kristovo, kojemu mi poslužismo, napisano ne crnilom nego Duhom Boga živoga.« Na što ili na koga se odnosi **kojemu**, na pismo ili na Krista? Odnosilo se na jedno ili na drugo, nešto u prijevodu nije u redu. Zagoda prevodi vrlo jasno: »Očito je, da ste pismo Kristovo, od nas izrađeno...«⁽⁷⁾

Mt 27, 9: »I uzeše trideset srebrnika — cijenu Neprocjenjivoga koga procijeniše sinovi Izraelovi.« Zagoda prevodi: »I uzeše trideset srebrnika cijenu **procjenjenoga**...« **D** ima: »cijenu **Procjenjenoga** prema procjeni sinova Izraelovih.«⁽⁸⁾

Dj 8, 32: »Ko janje na klanje odvedoše ga, ko ovca nijema pred onima što je strigu, ne otvara svojih usta.« Izvornik kaže, da se **ovca** vodi na klanje, a ne **janje**: o **janjetu** se kaže da se ono striže, a ne ovca, kako prevodi **DF**.⁽⁹⁾

3. Ek: »Car elle s'est manifestée la grace de Dieu.« **NEB** ima: »For the grace of God has dawned upon the world.«

4. Prečestim zapostavljanjem pridjeva i zamjenica (imenici, na koju se odnose), **DF** kasni barem 50 godina za razvojem hrvatskoga jezika u tome pogledu.

5. Ek prevodi: »Si donc ton oeil est sain... mais si ton oeil est malade...« **Leal** ima: »Si tu ojo esta sano... pero si tu ojo estuviere enfermo.«

6. Ek prevodi: »... c'est pour vous ménager que je ne suis pas revenu à Corinthe. Ce n'est pas que nous régentions votre foi...« **NAB** ima: »... domineering over your faith it is not my purpose.«

7. Ek prevodi i točno i elegantno: »Oui, vous êtes manifestement une lettre du Christ, rédigée par nos soins...« Podcrtane riječi glase u grčkome: (epistole) **diakonetheisa hyf hemon**.

8. Ek ima: »C'est le prix de celui qui fut évalué...« **NAB** prevodi: »They took the thirty pieces of silver, the value of a man...«

9. Ek prevodi: »Comme un brebis que l'on conduit pour l'égorger, comme un agneau muet devant celui qui le tond...« **NEB** ima: »He was led like a sheep to be slaughtered; and like a lamb... before the sharer.«

1 Kor 7, 27: »Jesi li vezan za ženu? Ne traži rastave. Jesi li se rastao sa ženom? Ne traži žene. Ali ako se i oženiš, nasi sagriješio; i djevica, ako se uda, nije sagriješila.«

»Postoji prijevod teksta 1 Kor 7,27 sl., koji izaziva negodovanje, jer se čini da, prema tome prijevodu, sv. Pavao dopušta drugu ženidbu rastavljenima. Takav nepoželjan prijevod čita se kod nas bar na ova četiri mjesta.« Tako piše o. Albin Škrinjar⁽¹⁰⁾, i onda nabraja ta četiri mjesta: »4. DUDA-FUČAK, Novi Zavjet, Zagreb 1973, str. 324.« SI prevodi taj tekst: »Ako si vezan za ženu, ne traži rastave! Ako nisi vezan za ženu, ne traži žene! Međutim, ako se i oženiš ne griješiš, i ne griješi djevica, ako se uda.«

Dokazavši brojnim i solidnim razlozima, da je DF prijevod ovoga mjesta kriv, o. Škrinjar zaključuje: »Na temelju tih svojih izvoda predlažem odgovarajuće ispravke u našim liturgijskim čitanjima; najviše pak zato, jer bi svaka pomisao da Pavao možda dopušta drugu ženidbu rastavljenima zapala u očitu opreku prema jasnoj nauci sv. Pavla o nerazrješivosti braka (1 Kor 7, 10 — 13.)«.

U najnovijem izdanju (u četvrtome) DF prijevoda ispravljen je ovaj zamašni propust: »Nisi li vezan za ženu? Ne traži žene. Ali ako se i oženiš, nisi sagriješio...« Nadamo se, da će se to ispraviti i u drugim službenim čitanjima u Crkvi.

Mt 5, 32. glasi u DF: »A ja vam kažem: Tko god otpusti svoju ženu — osim zbog bludništva — navodi je na preljub i tko se god otpuštenom oženi, čini preljub« (usp. Mt 19, 9.). U taj se prijevod unosi termin **bludništvo** u značenju, kojega ta riječ nema u hrvatskom jeziku. U »Tumaču naziva i imena«, str. 583, stoji: »**Bludništvo** u ovom prijevodu prevodi izvornu grčku riječ **porneia** kojom se označuje ženidba koja nije bila u skladu s Mojsijevim zakonom i pravnim uredbama tadašnjega židovstva. Takva se ženidba smatrala nevaljalom, pa ne bi bio preljub, ako bi se nazovi-supruzi razišli: Mt 5, 32; 19, 9; usp. Dj 15, 20. 29; 21, 2.« Da DF daje svoje (posebno) značenje riječi **bludništvo** — **porneia**, to čitatelj doznaje tek slučajno: ako lista knjigu pa se namjeri na mjesto, gdje je o tome govor. U samomu prijevodu — bilo u tekstu, bilo u bilješkama ispod teksta — nije ničim dano do znanja, da ta riječ ima posebno značenje.⁽¹¹⁾

Ako bi se i dokazalo, da **porneia** u Dj 15, 20. 29; 21, 25. ima značenje hebrejskog **zenut**, kojim se označivao incest (rodoskvrnje), ženidba među polubraćom i polusestrama, iz toga se ne bi smjelo zaključiti, da ta riječ ima isto značenje i u Mt 5, 32 i 19, 9., posebno ne u Mt 5,32., gdje je riječ o Govoru na gori, u kojem Isus usavršuje Stari Zavjet; sve je strože u Novome Zavjetu. Jedina bi iznimka bila ženidba, ako bismo riječi **porneia** dali značenje **bludništva** u smislu, kojeg mu daje DF.

Izrazu: »osim zbog bludništva« u grčkome odgovara: **parektos logu porneias**. Ek prevodi taj izraz: »sauf en cas d'union illégale«, a BJ ima: **hormis le cas de fornication**. Ek je upotrijebio termin jasan u francuskom jeziku, a DF nije znao pronaći jasna termina, već rabi dvoznačan, ako je dvoznačan.

Rim 4, 4. glasi u DF: »Onomu tko radi ne računa se plaća kao milost nego kao **dužnost**.« Izvornik ne govori o **dužnosti**. Vulgata to prevodi dobro: »... secundum debitum«. Svi su dosadašnji hrvatski prevodi prevodili izvorni **ofeilema** sa **dug**. A to dvoje — **dužnost** i **dug** — nije isto.⁽¹²⁾

10. Usp. **Obnovljeni ŽIVOT**, br. 2, 1974., str. 174 — 175.

11. Mk 7, 21. glasi u DF: »Ta (neizbježivi ta) iznutra, iz srca čovječjega, izlaze zle misli, **bludništva**...« Koje značenje treba dati u ovome kontekstu riječi **bludništvo-porneia**? Očito ovdje ta riječ ne označuje »ženidbu koja nije bila u skladu s Mojsijevim zakonom...«

12. Ek prevodi: »Or, à celui... le salaire n'est pas compté comme une grace, mais comme un dû.« NEB još više precizira: »... they (wages) are paid as a **debt**.«

Kol 3, 16: »U svakoj se mudrosti poučavajte i **urazumljajte!**« Vulgata prevodi: »in omni sapientia docentes et commonentes vosmetipsos.«⁽¹³⁾

Heb 8, 13: »Kad **veli** novi, ostario je onaj prvi.« Nije prijevod toliko kriv, koliko je misao neobično izrečena. **Sl:** »A kad veli 'novi', tim je prvi **proglasio** zastarjelim.«⁽¹⁴⁾

Mt 22, 38. glasi u **DF:** »To je najveća i prva zapovijed. Druga, ovoj **jednaka:** Ljubi...« Nije jasno, kako druga može biti jednaka prvoj, ako je prva najveća. Tvrdnja ima i dogmatskih implikacija.⁽¹⁵⁾

Jak 4, 7: »**Moći**, dakle, dobro činiti, a ne činiti - grijeh je. »Držim, da je to pogriješan prijevod; ne izražava točno pišćeve misli.«⁽¹⁶⁾

Rim 3,8: »**I zar da ne** 'činimo zlo da dođe dobro' ako nas kleveću i kako neki kažu da govorimo?« Taj je prijevod oprečan Pavlovoj misli, koja je posve jasna u originalu. **DF** prijevod poziva na činjenje zla, da bi došlo dobro, a to je daleko od povlove misli.⁽¹⁷⁾

I Kor 14, 19: »Ali draže mi je u Crkvi reći pet riječi **svojom pameću** da i druge poučim, negoli deset tisuća riječi **drugim** jezikom.« To je posve doslovan i dosljedno preslab prijevod. Gdje se kaže: reći pet riječi svojom pameću? Ja sam davno, slijedeći J. M. Bovera i neke druge, to preveo: »Ali volim u crkvi reći pet **razumljivih** riječi, da i druge poučim, nego deset tisuća riječi u **tuđim** jezicima.« Mjesto **pet riječi**, sada bih kada bih ponovno prevodio, rekao: **dvije-tri** riječi, jer držim, da je to pravo značenje Pavlova izraza »thelo **pente logus** (lalein). Španjolci kažu: decir **cuatro** palabras, Hrvati: reći **dvije-tri** riječi. Jesu li Grci u tome smislu rekli: **pente logus lalesai?**«⁽¹⁸⁾

Heb 9, 15: »A radi ovoga je Posrednik novoga Saveza: da pozvani — po smrti za otkupljenje prekršajâ iz starog Saveza — zadobiju obećanu vječnu baštinu.« To je teško oblikovano. **S2** i **S3** još su konfuzniji. Evo kako je to rečeno u **S1:** »I evo zašto je posrednik Novoga Zavjeta: da smrću, koju je podnio za otkupljenje prekršaja učinjenih u vrijeme prvog Zavjeta, omogući izabranima, da prime obećanje — vječnu baštinu.«⁽¹⁹⁾

1 Kor 10, 23: »'Sve je slobodno!' Ali sve ne **izgrađuje**. 'Sve je dopušteno!' Ali sve ne **saziđuje**.« Nije jasno, odakle **ne izgrađuje**; u izvorniku stoji **synferei**. Još je zagonetnije, zašto je ovdje glagol **oikodomeo** preveden na **saziđuje**. **S1** prevodi: »'Sve je dopušteno' — Ali sve ne koristi. 'Sve je dopušteno' — Ali sve ne izgrađuje.«

Ef 4, 29: »Nikakva nevaljala riječ neka ne izlazi iz vaših usta nego samo dobra da prema potrebi **saziđuje** i milost iskaže slušateljima.« U Jd r. 20. stoji:

13 **Ek:** »instruisez — vous et avertissez — vous les uns les autres.«

14. **Ek:** »En parlant d'une alliance nouvelle, il a rendu ancienne la première.« Kolike razlike u jasnoći — i ljepoti — između **Ek** i **DF!**

15 **NEB** prevodi: »... the second is like it.« **NAB** ima isti prijevod. **Ek** ima: »Un second est aussi important.« U bilješci mjesto **important** stoji **semblable**. **BJ:** »Le second lui est semblable.« Nitko ne kaže, da je druga **jednaka** prvoj.

16. Grčki **Eidoti un kalon poein kai me poiunti, hamartia auto estin**. Vulgata prevodi vjerno, od riječi do riječi: »Scienti igitur bonum facere et non facienti, peccatum est ili.« Zagoda je blizu pišćevoj misli: »Jer tko zna dobro činiti, a ne čini, grijeh mu je.« **Ek** ima: »Qui donc sait faire le bien et ne le fait pas, se charge de péché.« **BJ** sve kao i **Ek**, osim: »commet un péché.« Ali najjasnije izražava Jakovljevu misao **NEB:** »Well then, the man who knows the good he ought to do and does not do it is a sinner.«

17. **S1** prevodi točno: »A onda, zašto ne bismo, kako nas neki kleveću i tvrde, da mi to naučavamo, činili zlo, da dođe dobro?« U tome smislu prevode i veliki prijevod. **Ek:** »Et alors, pourquoi ne ferions-nous pas le mal, afin qu'il en résulte le bien, comme certains calomnieurs nous le font dire.« **NEB:** »Why not indeed...« **BJ:** »Ou bien, comme certains nous accusent outrageusement de le dire, devrions — nous faire le mal pour qu'en sorte le bien?«

18. **Ek:** »... mais dans une assemblée, je préfère dire cinq paroles intelligibles pour instruire aussi les autres, plutôt que dix mille en langues...« **NEB:** »... but in the congregation I would rather speak five intelligible words...«

19. **Ek:** »Voilà pourquoi il est médiateur d'une alliance nouvelle... sa mort étant intervenue pour le rachat...« **NAB** kaže: »This is why he is mediator of a new covenant; since his death has taken place for deliverance from transgressions committed under the first covenant, those who are called may receive the promise eternal inheritance.«

»A vi, ljubljani, **naziđujte se** na presvećoj vjeri svojoj, moleći se.« Da nešto nije u redu sa **saziđivanjem** i **naziđivanjem** u tim **misaonim** sklopovima, vidi se iz Rim 15, 2. gdje je isti grčki termin preveden sa **izgrađivanje**.

Isto tako, kriv je prijevod, koji čitamo u Lk 19, 12: »Neki je ugledan čovjek **imao otputovati** u daleku zemlju da primi **svoje kraljevstvo**...« To je Zagoda preveo vrlo dobro i lijepo: »Neki čovjek, ugledna roda, otide u daljnu zemlju, da primi kraljevsko dostojanstvo.« Mjesto **daljnu** bolje bi bilo reći **daleku**.⁽²⁰⁾

2 Pet 2, 11: »... dok anđeli iako jakošću i snagom od njih veći ne izriču protiv njih u **Gospodina**, pogrđna suda.« Zašto u **Gospodina**? Zašto li zarez iza **Gospodina**? Zagoda prevodi: »Dok anđeli, premda su veći i snagom i silom, ne izriču na njih pred Gospodinom pogrđna suda.«⁽²¹⁾

Fil 3, 15: »I ako što drukčije mislite, Bog će vam **baš ovako** objaviti.« Odakle ovo **baš ovako**. S1 prevodi: »I ako vi što mislite drukčije, i u tome će vas Bog prosvijetliti.«⁽²²⁾

Heb 12, 8. glasi u DF: »Pa ako niste pod stegom, **na kojoj su svi imali udjela**, onda ste kopilad, a ne djeca.« Imati udjela na stezi; znači li to stegu, koju su svi uspostavili ili stegu, kojoj su svi bili podvrgnuti?⁽²³⁾

Heb 1,14: »Svi ti nisu li **služnički duhovi**, što se šalju služiti za one koji imaju baštiniti spasenje?« Što se želi reći sa **služnički duhovi**? Što znači **služiti za one**? Služiti **mjesto njih** ili služiti njima? S1 ima: »Zar nisu svi (anđeli) službujući duhovi, poslani da služe onima, koji imaju baštiniti spasenje.«⁽²⁴⁾

Dj 8, 6: »Mnoštvo je jednodušno **prihvaćalo** što je Filip govorio.« To se vrlo lako čita, teče prirodno kao voda, ali prijevod nije točan.⁽²⁵⁾

Mt 1, 18. glasi u DF: »Njegova majka Marija, zaručena s Josipom, prije nego **će se oni sastati**, nađe se trudna po Duhu Svetom « Matejevo oblikovanje rečenice nije najsretnije: **prin e synelthein autus, eurette (Maria) en gastri ehusa ek tu pneumatosis hagiou**. Vulgata prevodi: *antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu sancto*. Pisac ustanovljuje činjenicu: Marija je začela, prije nego su se sastali (ona i Josip). Tim ne kani reći, da su se poslije sastali. Tako je sačuvana mogućnost, da se poslije nisu sastali. Meni se čini, da DF prijevod ne dopušta ni mogućnosti, da se poslije nisu sastali, jer rečenica: »prije nego **će se sastati**« znači, da će se sastati, a rečenica: *antequam convenirent — prin e synelthein autus —* ne kaže, da su se poslije sastali, iako to ne isključuje. Osim toga, nije nimalo jasno, zašto je trebalo aorisni oblik prevoditi futurum. NAB prevodi: »When his mother Mary was engaged to Joseph, but **before they lived together**, she was found with child...« Leal ima: »Maria, su madre, estaba desposada con José,y, **antes de que ellos conviviesen**, se encontró encinta...«

Mt 3, 14. glasi u DF: »Ivan ga odvrćaše: 'Ti mene treba da krstiš, a ti-ti da k meni dolaziš?« Vulgata to mjesto, po mome mišljenju, prevodi i točno i doslovno: »Johannes autem prohibebat eum dicens: Ego a te debeo baptizari, **et tu venis ad me?**«

Mt 16, 21. glasi u DF: »Isus poče upućivati **učenike**, kako treba da **pođu** u Jeruzalem.« **Pođu** je, po svoj prilici, tiskarska pogriješka; trebalo bi stajati

20. Leal prevodi ovo mjesto: »Un hombre noble se fué a un país lejano para recibir el poder real.« Ek: »Un homme de haute naissance se rendit dans un pays lointain pour se faire investir de la royauté.« Original je posve jasan: **eporeuethē**.

21. Ek prevodi podcrtane riječi: »... devant le Seigneur.«

22. Ek prevodi: »... et si en quelque point vous vous comportez autrement, là-dessus aussi Dieu vous éclairera.«

23. NEB: »If you escape the discipline in which all sons share, you must be...« S2 prevodi vrlo dobro: »Ako ste izuzeti od karanja, koje su svi iskusili, onda ste...«

24. Ek: »Ne sont-ils pas tous des esprits remplissant des fonctions et envoyés en service pour le bien de ceux qui doivent recevoir en héritage le salut?«

25. Ek: »Les foules unanimes s'attachaient aux paroles de Philippe.« NAB kaže: »... the crowds attended closely to what he had to say.«

pođe. U izvorniku stoji: *tois mathetais autu*, pa je trebalo prevesti **svoje** učenike.

Mk 2, 15 — 16. glasi u **DF**: »Kada zatim Isus bijaše za stolom u njegovoj kući, nadoše se za stolom s njime i njegovim učenicima i mnogi carinici i grešnici. **Bilo ih je uistinu mnogo. A slijedili su ga i pismoznanci farizejske sljedbe.**« Izvornik ne kaže, da su pismoznanci slijedili Isusa. Nije jasno, kako **DF** čita tekst. (Ovdje napominjem, da, po mome mišljenju, nije opravdano ni čitanje **elegon** mjesto **elegen** u Mk 6, 14.) **S3** prevodi točno i dobro: »... bijaše ih mnogo koji su išli za njim. A kad književnici farizejske sljedbe vidješe, gdje jede...« **BJ** ima: »... car il y en avait beaucoup qui le suivaient. Les scribes du parti des Phariséens, le voyant manger... disaient à ses disciples.«

Mk 4, 1. glasi u **DF**: »... a on uđe u lađu i sjede na more.« **S3** prevodi dobro: »... on uđe u lađicu na moru i sjedne.« **Ek** ima: »...qu' il monte s' asseoir dans une barque, sur la mer.«

Mk 6, 40. glasi u **DF**: »I pružiše se po sto i pedeset na svaku lijehu.« **S3** prevodi: »I posjedaše u skupinama po stotinu i po pedeset.« Vulgata ima: »et discubuerunt in partes per centenos et quinquagenos.« **BJ**: »Et ils s'allongèrent à terre par carrés de cent et de cinquante.«

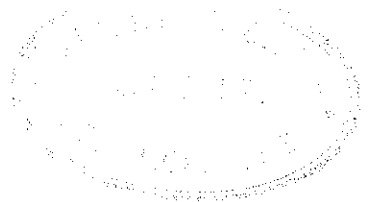
Ovdje donosimo nekoliko mjesta u **DF** i u Vulgatinu prijevodu.

Mt 13, 31. glasi u **DF**: »Kraljevstvo je nebesko kao kad čovjek uze gorušičino zrno...« Vulgata prevodi: »**Simile est** — homoia estin — regnum caelorum grano sinapis, quod accipiens homo seminavit...« Mt 13, 33. glasi u **DF**: »Kraljevstvo je nebesko kao kad žena uze kvasac i zamijesi ga u tri mjere brašna dok sve ne uskisne.« Vulgata: »**Simile est** — homoia estin — regnum caelorum fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinae satis tribus, donec fermentatum est totum.« Mt 13, 44. glasi u **DF**: »Kraljevstvo je nebesko kao kad je blago sakriveno na njivi...« Vulgata: »**Simile est** — homoia estin — regnum caelorum thesauro abscondito in agro...«

Iako neki suvremeni tumačitelji Pisma osjećaju izvjesnu nelagodnost pred formulacijom izvorne usporedbe, pa je razvodnjuju, da bi je učinili tobože prihvatljivijom modernom čovjeku, ipak je, držim, izvorna formulacija kud i kamo bolja i efikasnija od njihove. Usvojimo li **DF** prijevod navedenih (samo djelomično navedenih) i paralelnih mjesta, odbacujemo bliskost, neposrednost, snagu i ljepotu izvornika. To ne bismo nikako smjeli činiti.

Heb 1, 7. glasi u **DF**: »Za anđele, istina, veli: Anđele čini vjetrovima, sluge svoje plamenim ognjem.« Grčki: **Kai pros men tus angelus segei: ho poion tus angelus autu pneumata, kai tus leiturgus autu pyros floga.** To je trebalo, po mome mišljenju, prevesti: »Za anđele veli: on vjetrove čini svojim anđelima, a munje svojim slugama.« To je navod iz psalma 104. Hebrejski je tekst jasan i **jednoznačan**. Dobro je preveden u Bibliji (Stvarnost). Glasi: »Vjetrove uzimaš za glasnike, a žarki oganj za slugu svojega.« Još je bolji prijevod **NAB**: »You make the winds your messengers and flaming fire your ministers.« Isto tako englesko izdanje **BJ** prevodi: »You use the winds as messengers and the fiery flames as servants.« Gotovo svi prijevodi prevode ovo mjesto, kako je prevedeno u **DF**. Ipak držim, da bi trebalo uzeti u obzir, da je grčki tekst, kakav je došao do nas, **dvoznačan**, pa bi trebalo prevesti prema hebrejskome izvorniku. Dalje, navod treba ukloniti u misaoni kontekst. Pisac želi istaknuti razliku između Sina Božjega i anđela. Sin je »odsjev njegove — Očeve — slave, otisak njegove biti, koji sve uzdržava svojom silnom riječi.« A anđeli? Oni, uspoređeni s Kristom, nisu važni. Toliko su važni, da ih Bog nadoknađuje, kad hoće, vjetrovima i munjama. Ima li smisla reći, da Bog anđele čini vjetrovima? Pisac želi anđele staviti na njihovo mjesto. Da što uvjerljivije iznese svoju misao, da prodre sa svojom tezom — a ta je velika i divna — govori o anđelima »s visoka«. Istina, njegova nakana nije da ih degradira, ali njegovo argumentiranje, čini se, ima baš taj učinak. Prevede li se taj pasus, kako ga prevodi **DF** (i gotovo svi suvremeni prijevodi), onda bi trebalo govoriti o uz-

dizanju anđela, a ne o njihovu degradiranju — stavljanju na pravo mjesto. Zerwick u svome prijevodu na latinski ostaje dvoznačan: »... qui ventos facit nuntios suos.« Nije ni to rješenje.

2 Kor 13, 1: »Svaka presuda neka počiva na iskazu dvojice ili trojice svjedoka.« Možda **počiva** nije najpreciznija riječ, inače je prijevod i dobar i točan. Ta starozavjetna odredba dolazi više puta u Novome Zavjetu, a u **DF** nije uvijek jednako prevedena. U 1 Tim 5, 19. stoji: »Protiv starješine ne primaj tužbe, osim na osnovi dvaju ili triju svjedoka.« Držim, da podcrtani izraz nije pravilan. Trebalo je reći: na iskazu ili na izjavi. Osnova, ako se ne varam, nema značenja, koje joj **DF** daje ovdje i u Heb 10, 28.

DF prevodi 2 kor 1, 16: »... da me vi **otpratite** u Judeju.« To, meni se čini, ima samo jedno značenje: ići s njim **do** u Judeju. To nije Pavlova želja, koju **Ek** malo opisno, ali dobro izražava.⁽²⁶⁾

13. Nagađanja

Ovdje donosimo nekoliko mjesta iz Novoga Zavjeta, u kojima svi prevoditelji više nagađaju nego prevode: nejasnoće, dvoznačnosti i višeznačnosti nalaze se u izvorniku, kakav je došao do nas. Iako se radi o više ili manje vjerojatnim nagađanjima, ipak i ona bacaju određeno svijetlo na pojedine prijevode: na jezične sklonosti prevoditelja i na njihove pristupe tekstualnim problemima.

Iv 20, 17. glasi

u **DF**:

Kaže joj Isus: »Ne **zadržavaj** se sa mnom, tà još ne uziđoh k Ocu.«

u **S2**:

Isus joj reče: »**Nemoj me dulje držati**, jer još nisam uzišao k Ocu.«⁽²⁷⁾

Iv 8, 25. glasi

u **DF**:

Nato mu oni rekoše: »**A tko si ti?**«
Odvрати im Isus: »**Tà što da vam s početka opet zborim?**«

u **S2**:

»Tko si onda? upitaše ga nato. Isus im odgovori: »**Prije svega ono, što vam i govorim.**«⁽²⁸⁾

Lk 12, 49. glasi

u **DF**:

Oganj dođoh baciti na zemlju, **pa što hoću, ako je već planuo!**

u **S2**:

Došao sam da bacim oganj na zemlju, **pa kako bih želio da je već uhvatio!**⁽²⁹⁾

Iv 2, 4. glasi

u **DF**:

Kaže joj Isus: »**Ženo, što ja imam s tobom? Još nije došao moj čas!**«

u **S2**:

»Što hoćeš ti od mene, ženo?« — odvrati joj Isus. »**Zar moj čas nije već došao?**«⁽³⁰⁾

26. **Ek**: »... pour que vous fassiez tout le necessaire pour mon voyage en Judée.« Isti glagol dolazi u Rim 15, 24. Tu ga **DF** prevodi sa **otpraviti**.

27. **Ek**: »Ne me retiens pas, car je ne suis pas...« Mjesto podcrtanih riječi u bilješci stoji: »Ou: ne me touche pas.« **BJ** ima: »Ne me retiens pas ainsi, car...«

28. **Ek**: »Ils dirent alors: 'Toi qui es-tu?' Jesus leur répondit: Ce que je ne cesse de vous dire depuis le commencement.«

29. **Ek**: »C'est un feu que je suis venu apporter sur la terre et comme je voudrais qu'il soit déjà allumé!«

30. **Ek**: »Mais Jésus lui répondit: Que veux-tu, femme? Mon heure n'est pas encore venue.«

Heb 11, 1. glasi

u **DF**:

A vjera je već neko **imanje** onoga čemu se nadamo, **osvjedočenje o zbiljnostima** kojih ne vidimo.

Lk 22, 32. glasi

u **DF**:

Pa kad **sebi dođeš** učvrsti svoju braću.

u **S2**:

Vjera je **jamstvo** za ono čemu se nadamo, **dokaz** za one **stvarnosti** kojih ne vidimo.⁽³¹⁾

u **S2**:

Tako i ti ka **se jedanput vratiš k meni**, učvrsti svoju braću.⁽³²⁾

Zaglavak

Unatoč brojnim manjcima i nedostacima, **DF** prijevod znači velik korak naprijed u prevođenju Novog Zavjeta na hrvatski jezik. Ima u njemu češće upravo sjajno uspješnih rješenja, do kojih se nisu vinuli dosadašnji hrvatski prevoditelji, a kojih ne će smjeti ignorirati budući prevoditelji Novoga Zavjeta. Ipak knjiga kao cjelina ne zadovoljava; ne čita se ni ugodno ni lako zbog posebnosti svog jezika.

Mk 1, 1. glasi

u **DF**:

Početak Evanđelja Isusa Krista Sina Božjega.

1 Kor 1, 18. glasi

u **DF**:

Uistinu, **besjeda križa** ludost je onima koji propadaju.

u **S3**:

Početak Radosne vijesti o Isusu Kristu Sinu Božjemu.

u **S3**:

Bez sumnje, **govor o križu** ludost je za one koji propadaju.

Velika je značenjska razlika između tih dvaju prijevoda. **DF** je, po mome mišljenju, točan i vjeran izvorniku. Jezično je, po mome mišljenju, bolji **S3** u 1 Kor 1, 18., a **DF** u Mk 1, 1. Zašto se je **S3** udaljio misaono od izvornika, nije lako reći. Bilo bi bolje da nije. Grčki glasi: ho **logos** gar **tu stauru**... Vulgata: **verbum enim crucis**... **BJ**: **Le langage de la croix**...)

Mk 12, 1. glasi

u **DF**:

I **uze** im **zboriti** u prisporobama.

u **S3**:

Tada im **poče govoriti** u usporedbama.

Oba prijevoda priopćuju istu misao: značenjske razlike među njima nema. Jezično je, po mome mišljenju, **S3** mnogo bolji — suvremeniji, iako je prije pisan od **DF**.

U spomenutom članku u listu: **Crkva u svijetu** napisao sam: »O. Duda kaže (str. 304.), da je Ivanov jezik netražen. To se ne može reći o Dudinu jeziku.« Imajući u vidu, između drugih stvari, uskrisivanje već davno umrlih riječi i nametanje brojnih kovanica, od kojih su neke nezgrapne i kao takve bez ikakve budućnosti, možemo opravdano reći, da se traženost i namještenost Dudina (odnosno **DF**) jezika u ovome prijevodu uvelike osjeća. Kada bismo o svemu drugome u **DF** prijevodu razložno mogli govoriti samo u superlativima — a daleko smo od toga — ni tada nam hrvatski episkopat ne bi smio nametati ovaj prijevod, **neispravljen**, u Časoslovu i drugim liturgijskim knjigama, jer Narod Božji zaslužuje bolji, ljepši, suvremeniji i narodniji jezik. Posebno u molitvi — razgovoru s Bogom.

31. Vulgata: »Est autem fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium.«

32. Ek: »Et toi, quand tu **seras revenu**, affermis tes frères.«

PRIMJEDBA NA JOŠ JEDNU RIJEČ IZ DF PRIJEVODA

Nakon objavljivanja osvrta na Novi zavjet DF prijevoda od G. Raspudića u 1. i 2. ovogodišnjem broju SB, Uredništvo je primilo više primjedaba na taj osvrt. Čitatelji, uglavnom, izrazuju svoje zadovoljstvo što se objavio taj osvrt. Ovdje donosimo pismo Pavla Badurine u kojem se on osvrće na riječ »spokoj«, koja je ušla u liturgijske knjige iz DF prijevoda. — Nap. ur.

Vrlo mi je drago što ste objavili osvrt Gracijana Raspudića na prijevod Novog Zavjeta od o. Dude i Fućaka. Nadam se da će mnogo pridonijeti pročišćenom izdanju naših liturgijskih knjiga.

Radoznalo čekam nastavak tog osvrta. A da ne bih šutke prešao preko jedne riječi koja meni smeta, usučujem se svratiti piščevu pažnju na nju. To je riječ **spokoj**, mjesto pokoj, koja je razasuta po našim lekcionarima i Časoslovu.

Da je riječ **spokoj** ušla u liturgijske knjige iz DF prijevoda, jasno se vidi iz ovoga primjera: u Časoslovu na blagdan presv. Srca Isusova tri puta susrećemo riječ pokoj a dva puta riječ spokoj. Riječ pokoj nalazi se sva tri puta u Prošnjama I. Večernje, dakle u tekstu koji nije uzet iz Biblije, a spokoj oba puta u antifoni uz drugi psalam iste Večernje, antifoni koja je uzeta iz Mt 11, 29. i to ispred i iza psalma.

Čini se da je **spokoj** ušao u DF iz Biblije Stvarnosti, i to preko Mt 11, 29. Tu Isus preuzima Jeremijine riječi iz Jr 6, 16. A u Bibliji Stvarnosti na tom mjestu nalazimo spokoj mjesto pokoj. U NZ te Biblije nema nigdje riječi spokoj. U DF naprotiv nalazimo je barem još u Lk 11, 24 i 2 Kor 7,5. (Premda je Mt 12, 43 paralelno mjesto sa Lk 11, 24, tu je ipak pokoj a ne spokoj kao kod Luke).

Radi se valjda o pogrešci koja se mehanički prepisivala, a izbjegla je korektorima. Ali, kako u našim liturgijskim knjigama ima dosta neobičnih i novih riječi, čitači zaključuju valjda da je i to jedna od njih pa je izgovaraju kako je vide napisanu. U tome je zapravo neprilika. Zato bi bilo dobro upozoriti na to, da ne mučimo slušatelje koji poznaju svoj jezik i ne kvarimo ga u nesigurnih. Stoga sam Vam ovo i napisao.

Želim da nađete vrsnog stručnjaka koji će se osvrnuti na prijevod i jezik našeg Euhologija te Vas lijepo pozdravljam.

Pavao Badurina